

פרשת ויקהל

קנין תורה שבעל פה

והנה על הנאמר בפרשתנו: "וכל הנשים אשר נשא לבן אותנה בחכמה טוו את העיזים" (שמות לה, כו), מפרש רש"י: "היא היתה אומנות יתירה, שמעל גבי העיזים טווין אותן". ומאותה טוויה נעשו יריעות העיזים כמו שכתוב: "ויעש יריעות עיזים לאהל על המשכן עשתי עשרה יריעות עשה אתם" (שמות לו, יד).

אלא שהמענין הוא שחיבורם של אחד עשר יריעות העיזים על גבי המשכן לא היה ליריעה אחת גדולה אלא כמו שנאמר: "ויחבר את חמש היריעות לבד ואת שש היריעות לבד" (שם, פס' טז). וצריך להבין מה הרמז שבכך?

ומבואר בספרים הקדושים שקודם שנשא האדם אשה יש בכח נפשו לרכוש רק את התורה שבכתב, אולם את התורה שבעל פה (ש"ס ופוסקים) יכול האדם לרכוש רק אחר שנשא אשה ונשלמה נשמתו. והגם שרואים אנו שבני התורה בישיבות לומדים את התורה שבעל פה בעיון ופולפול וכו' עוד בהיותם רווקים, לאמיתו של דבר בתקופת הרווקות שבישיבה לומדים רק את דרכי הלימוד של התורה שבעל פה, אולם עיקר הלימוד ורכישת הידע האמיתי בש"ס נעשה דוקא לאחר הנישואים. ולכן מנהג ישראל לקדש את הכלה בטבעת דוקא, כי הטבעת היא בצורת האות ס' שמספרה שישים, כנגד שישים המסכתות שבתורה (שבעל פה) ראה שה"ש רבה ו, יד ובפי' מהרז"ו שם) שביכולת האדם לקנותם באמת רק לאחר שנשא אשה.

ורמז נאה לכך במה שהפעם הראשונה שנזכרה האות ס' מתחילת התורה היא בתיבת "ויסגור" שנאמרה במעשה בריאת האשה, כמו שכתוב: "ויפל ה' אלקים תרדמה על האדם ויישן ויקח אחת מצלעתיו ויסגור בשר תחתנה. ויבן ה' אלקים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ויבאה אל האדם" (בראשית ב, כא-כב), כי רכישת שישים מסכתות התורה שבעל פה (הנרמזים באות ס' כנ"ל) אפשרית רק אחר שזכה האדם לשאת אשה.

ועל כן אומרת התורה שאת אותן יריעות העיזים שטוו "הנשים אשר נשא לבן אותנה בחכמה" חיברו באופן של "את חמש היריעות לבד ואת שש היריעות לבד", כדי לרמוז לאדם שקודם שנשא אשה יכול הוא לזכות רק לתורה שבכתב הנכללת בחמשה חומשי תורה, בבחינת "חמש היריעות לבד", ורק לאחר שיזכה לשאת אשה חכמה ויראת ה' יוכל לזכות אף לתורה שבעל פה הנכללת בששה סדרי משנה, בבחינת "שש היריעות לבד".

ובכך יש ליישב מה שמצד אחד אמרו חז"ל (סוכה נב, ב) "יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו... ואלמלא הקב"ה שעוזר לו אינו יכול לו", ומאידך נאמר בתורה: "ויאמר ה' אלקים לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו" (בראשית ב, יח), ומשמע שאשתו של האדם היא העוזרתו, ובכלל עזרה זו היא גם שמירתו והצלתו מיצר הרע. אולם הביאור לכך הוא שבודאי הקב"ה הוא זה שעוזר לאדם להינצל מהיצר, וכיצד הוא עוזרו? בכך שהוא מזווג לו אשה חכמה ויראת ה' המסייעת לו להתחזק בלימוד התורה ובעבודת התפילה, ובכך ניצל הוא מיצר הרע.

ובפרט שאחר הנישואים יכול הוא לרכוש את התלמוד כנ"ל, והרי אין דבר שיכול להציל את האדם כמו לימוד התלמוד (גמרא), (וסימנך: 'תלמוד' עולה בגמטריא לילי"ת) שם הקליפה (על שם שבכוחו של לימוד התלמוד להכניע אותה).

ולכן מתנגד היצר ללימוד זה ביותר, ומערים על האדם קשיים רבים בדבר זה. וגם אם כבר הצליח האדם להתגבר על יצרו והתחיל ללמוד מסכת כלשהי, מתגבר עליו היצר ביותר שעל כל פנים לא יסיים את עשותו. לין אסכת מיום סהמסכת בשלימות, וסימנך: הראשי תיבות של שמו המלא של היצר) סמא"ל) הם: 'ועל כן צריך האדם לחגור מותניו כנגד יצרו ולהתגבר עליו בכל עוז, ולא להניח שום מסכת שהתחיל, עד שיסיים אותה בשלימות.

ואם באשה יראת ה' ולימוד הש"ס עסקינן, כאן המקום לצרף לכך מעשה נאה שהיה בימיו של הגר"א, על עשיר אחד שהיה מכבד מאוד את אשתו היקרה, ומידתו היתה שבכל פעם שנסע הרחק לצורך עסקיו, היה מביא לאשתו מאותו מקום מתנה יקרת ערך.

פעם אחת קודם שנסע, אמרה לו אשתו: 'בעלי היקר, טכשיטים יקרים ובגדים נאים יש לי כבר די והותר, ורצוני שתקנה לי הפעם מתנה שונה ומיוחדת'. 'ומה רצונך שאקנה לך?' שאל בעלה. והשיבה האשה: רידנ היהש רבד) רדוהמו סלש ס"ש שוכרתש אוה ינוצר נכ לע. נטב ירפל וניכז סרטו ונא סיאושנ תובר סינש' באותם ימים) כדי שנשאל אותו ללומדים שבעירנו, ואולי בזכות לימודם יפקדנו האל בישועה'. אכן האיש העשיר עשה את רצון אשתו, ומששב מאותה נסיעה הביא עימו את המתנה היקרה והחשובה - ש"ס שלם ומהודר.

במהרה התפרסם בין הלומדים שבעיר על הנכס היקר שבאמתחתו של העשיר ואשתו, והחלו לבוא לביתם יום יום בני תורה יקרים, האחד משאל מסכת זו והאחד מסכת אחרת וכו'. בין הבאים היה בחור אחד גאון ומתמיד למעלה מגדר הרגיל, ושמו אריה לייב. כל כמה ימים הוא כבר היה מספיק לסיים מסכת, ובא להחזירה ולקחת את המסכת הבאה, וכעבור תקופה לא ארוכה הוא זכה לסיים את הש"ס כולו כבר כמה וכמה פעמים, עד שכל הש"ס היה שגור על לשונו.

לגודל שמחתו, בא הבחור הגאון לביתם של העשיר ואשתו כדי להודות להם מקרב לב על החסד העצום שעשו עימו, ומשנודע לו שכל רצונם של בני הזוג הוא רק לזכות לפרי בטן, בירכם מעומק ליבו שבזכות המעשה הנשגב שעשו, יפקדם האל בשני בנים תאומים שיזכו להיות בקיאים בש"ס כולו - האחד בעל פה ממש, והשני מתוך הספר.

ואכן בירכתו של הבחור הנשגב עשתה פרי, וכעבור זמן קצר נושעו בני הזוג ונפקדו בתאומים, אשר לימים התפרסמו בעולם כולו בגאונותם וקדושתם, הלא הם הגה"ק ר' חיים מוואלוז'ין, ואחיו - הגה"ק ר' זלמן מוואלוז'ין. וכפי שבירך אותו בחור את בני הזוג כן היה, ושני ילדיהם זכו ברבות הימים להיות בקיאים בש"ס כולו, אלא שר' חיים היה זקוק על כל פנים שהגמרא תהיה פתוחה לפניו, ואילו ר' זלמן אף לזה לא הוצרך, כי היה בקיא בש"ס בעל פה ממש. ואותו בחור גאון ומתמיד אף הוא התפרסם בעולם כולו בגודל גאונותו וקדושתו, הלא הוא ר' אריה לייב מחבר השו"ת "שאגת אריה", ועוד ספרים ידועים וחשובים.

